

Kaip perrašyti D.W. Winnicott'ą?

Dr. Tomas V.Kajokas

Ką tik lietuvių kalba pasirodė viena iš psichoanalizės klasiko Donald'o W.Winnicott'o knygu – „Žaidimas ir realybė“¹ (Donald Woods Winnicott. Žaidimas ir realybė. Iš anglų kalbos vertė Milda Morkytė. – Vilnius: Vaga, 2009. – 248 p.). Ligi šiol lietuviškai teišleista viena populiari tėvams skirta D.W.Winnicott'o knygelė¹.

Klinikinės psichoanalizės profesionalams gerai žinomos D.W.Winnicott'o idėjos. Elektroninės psichoanalitinės literatūros bibliotekoje www.pep-web.org pateikia apie devynis tūkstančius mokslinių straipsnių, kuriuose cituojamas D.W.Winnicott'as.

D.W.Winnicott'as itin vertinamas už aiškia ir kartu daugiaplanę kalbą. Verčiant tokį psichoanalizės meistrą kaip D.W. Winnicott'as būtina ne tik ryžtas ir drąsa, bet ir psichoanalizės išmanymas.

Jau pirmieji puslapiai glumino kampuotu stiliumi ir D.W.Winnicott'ui nebūdinga bravūra², bet raminausi mintimi, jog nepasitenkinimas kyla iš įpročio skaityti psichoanazės tekstus anglų kalba. Netrukus neištvėriau ir ėmiausi vertimą lyginti su originalu.

Užkliuvo sakinio pradžia: „Ši medžiaga paremta vienos moteriškos lyties pacientės sesijos analize...“ (Citatos iš lietuviško vertimo ir angliško originalo pateikiamos kursyvu). Buvo nebeaišku ar vienos moteriškos lyties, ar vienos pacientės, ar vienos sesijos analize? Angliškas variantas skamba taip: „The material is of one session of a woman patient's analysis...“ Anglų kalboje „patient“ gali reikšti abi lytis, todėl paprastai pateikiamas paaiškinimas apie lytį. Iš angliško teksto aiškėja, kad medžiaga paremta ne sesijos analize, o psichoanalizės sesija. O lietuviškas vertimas galėtų būti toks: „Tai vienos sesijos medžiaga iš pacientės psichoanalizės...“

Tebūnie tai stiliaus netikslumai.

Toliau – dar „gražiau“... Cituoju paragrafą iš knygos (52 p.): „Ši sesija prasidėjo nuo to, kad pacientė papasakojo sapną, kurį galima būtų apibūdinti kaip depresišką. Jame buvo galima atpažinti tiek akivaizdžią, tiek užslėptą informaciją apie godžią ir dominuojančią psichoanalitikę moterį. Tai lėmė jos troškimą susigrąžinti ankstesnį psichoterapeutą, buvusį jai svarbia vyro figūra. Tai yra sapnas, o sapnai gali būti naudojami kaip medžiaga interpretacijai. Pacientė džiaugėsi, kad ji ėmė daugiau sapnuoti. Be to, ji papasakojo ir apie keletą praturtėjimų realiame pasaulyje.“

Ką gi norėjo pasakyti D.W.Winnicott'as? Panagrinėkime sakinių po sakinio. Pradžia gana aiški - nors ir savaip perrašyta, bet atitinka turinį³. Kitu sakiniu⁴ D.W.Winnicott'as

¹ Winnicott D.W. Vaikas, šeima ir išorinis pasaulis / vert.iš anglų k.- V.: VIA RECTA, TEV, 2000.- 229p.

² Pavyzdžiui, jau knygos pradžioje, akį rėžia tokios eilutės „Dėkingumą savo pacientams jau išreiškiau, dedikuodamas jiems šią knygą“. Suprask, kad dar vienos padėkos pacientai negaus, esą, tai jau atlikta dedikacijoje. Tuo tarpu semantiškai tikslus vertimas skambėtų taip “ Dėkingumą savo pacientams aš išreiškiau dedikacijoje“. Tada, į ankstesnį puslapį nepatingėjęs grįžti skaitytojas, ras D.W.W. būdingą išsireiškimą „Mano pacientams, kurie man mokėjo už tai, kad mane mokyti“.

³ “This particular session started with a dream which could be described as depressive.”

pabrėžia, jog sapne buvo akivaizdus perkėlimo⁵ fenomenas bei jį apibūdina. Perkėlimas (*transference*) – viena esmingiausių psichoanalizės sąvokų, išreiškianti ankstesnių patirčių nesąmoningą atsikartojimą subjektyvioje dabarties patirtyje. Lietuviškame vertime (“*Jame buvo galima atpažinti tiek akivaizdžią, tiek užslėptą informaciją apie godžią ir dominuojančią psichoanalitikę moterį*”) ši detalė apskritai ignoruojama, matyt, nesuvokiant jos svarbos. Kartu iškreipiama ir autoriaus mintis. Nebeaišku ir tai, kodėl *revealing* verčiama kaip *užslėpta*? Žodynai pateikia dvi šio žodžio reikšmes – *atskleistas* ir *apnuogintas*. Taigi analitiškai tikslus šio sakinio vertimas turėtų skambėti taip: ”Jame (sapne) aptinkama tiesmukiška ir apnuoginta perkėlimo medžiaga, kurioje analitikas matomas kaip godi ir dominuojanti moteris”.

Ne geriau vertėjai sekasi su sekančia fraze⁶, kurią ji verčia ne dabarties, o būtuojų laiku, t.y. kitaip nei originale (“*Tai lėmė jos troškimą susigrąžinti ankstesnį psichoterapeutą, buvusį jai svarbia vyro figūra*”). Be kita ko, šiame sakinyje D.W.Winnicott’as rodo, kad sapnas liudija išlikusį santykį su ankstesniu psichoterapeutu. Minėtas sakinyje verstinas “Šitokiu būdu pacientė ilgisi ankstesnio psichoterapeuta, buvusio jai itin svarbia vyro figūra”.

Kelių paskutinių šios pastraipos sakinių vertimas irgi gerokai prasilenkia su autoriaus mintimi. Rašydamas šias eilutes⁷, D.W.Winnicott’as turi galvoje dvi skirtingas sferas: sapnus, kaip sąmonės ir santykinio nerealaus sferą, ir kasdienio realaus gyvenimo sferą. Jis pabrėžia, kad pacientė patenkinta ėmusi daugiau sapnuoti (t.y. patenkinta pasikeitimais savo sąmonės sferoje), o taip pat ir jos kasdieninis sąmoningai suvokiamas gyvenimas tapo turtingesniu (turiningesniu). Tuo tarpu vertėja akivaizdžiai nesusieja šių frazių, o turiningesnis kasdieninis gyvenimas virsta tiesiog karikatūra: “*Pacientė džiaugėsi, kad ji ėmė daugiau sapnuoti. Be to, ji papasakojo ir apie keletą praturtėjimų realiame pasaulyje.*”

Panašių ir netgi išpūdingesnių “atradimų” galima rasti ir kituose šio vertimo puslapiuose. Pav. Jau 53 p. galima perskaityti tokią frazę: “*Tuomet ji ėmėsi pasakoti apie baisiausią jai nutikusį dalyką, kai ji paliko katę kuriam laikui ir po to keletą valandų girdėjo katės kniaukimą savo galvoje.*” Originale rašoma, kad pacientei buvo sunku išverti keletą valandų trukusį katės kniaukimą, t.y. pacientė kalbėjo apie tikrą atsitikimą, o ne apie nežinia kaip pramanytą „kniaukimą galvoje“⁸!

⁴ “*It contained straightforward and revealing transference material with the analyst as an avaricious dominating woman*”

⁵ Perkėlimą (*transference*) reikėtų laikyti nusistovėjusiu lietuvišku psichoanalizės terminu. Tik pirmutinėje lietuviškai išleistoje psichoanalitinei psichoterapijai skirtoje V.Tahka’os knygoje vertėjai pasiūlė vartoti *transferencijos* terminą. Vėlesniuose lietuvių kalba išleistuose psichoanalizės žodynuose ir vadovėliuose naudojama vienintelė – lietuviška perkėlimo sąvoka. Tuo tarpu šioje knygoje vertėja vėl siūlo *transferencijos* sąvoką, įnešdama į psichoanalizės terminiją bereikalingos painiavos.

⁶ “*This leaves way for her hankering after a former analyst who is very much a male figure for her.*”

⁷ “*The patient was pleased that she was dreaming more. Along with this she was able to describe certain enrichments in her actual living in the world*”

⁸ “*From this she went on to talk about her most awful experience in which she left a cat for a little while and she heard afterwards that the cat had been crying for several hours.*”

Tame pačiame puslapyje randame “Šios analizės medžiaga didele dalimi susijusi su negatyviaja santykiu puse, kitaip sakant, laipsniško žlugimo jausmu, kurį patiria vaikas, kai tėvai jam yra nepasiekiami”. Visgi originale⁹ pabrėžiama ne pati negatyvioji santykių pusė, o jos atsiradimo pobūdis (*coming to*), turint omenyje neišvengiamus išsiskyrimus. Kažin, ar žlugimas gali būti laipsniškas? Gal būt šį sakinį derėtų išversti taip: “Šios (psicho)analizės medžiaga didele dalimi susijusi su atrandama negatyviaja santykių puse, kitaip sakant, su palaipsniui atsirandančiu nesėkmės jausmu, kurį vaikas neišvengiamai patiria, kai tėvai yra nepasiekiami.”?

Puslapio pabaigoje “emocionali pykčio akimirka¹⁰” vertėjos įnoriu pavirsta keistu semantiniu dariniu – “*brangia pykčio akimirka*”. Dar toliau sakinyje ji apibūdinama kaip pasižyminti “*smurto baimės potencialu*”, nors iš tikro D.W.Winnicott'o žodžiais ji būtų “visada tikėtina (potenciali) ir kupina įtūžio baimės¹¹”.

Išnašoje¹² vienas iš DWW darbų “*Manic defence*” išverčiama paprasta šnekamąja kalba “*Maniakiška gynyba*”, nors korektiškai tai reikėtų vadinti “Maniakine gynyba”.

Arašydamas pacientei būdingą fantazavimą, DWW jį kildina iš antrųjų gyvenimo metų, kiek vėliau pridėdamas frazę “*It was in evidence at an even earlier date, and it probably started with a ‘cure’ of thumb-sucking.*”¹³, kuri vertime pavirsta prasme iškreipainčia eilute “*Tikėtina, kad šis reiškinytis pasirodė kartu su kumščio čiulpimo fenomenu, kaip “išgijimo priemonė”*. Nykštys virsta kumščiu, o “...išgijimas” nuo nykščio čiulpimo...” – “*gydymosi priemonė*”...

Tai, kaip tėvas galvojo apie dukterį, (“...*he thought of her as potential women...*”), išverčiamas “...*, kad elgėsi su ja kaip potencialia moterimi*¹⁴...”, šitaip ignoruojant vidinį elgesio ir komunikacijos aspektą.

Panašių vertimo netikslumų apstu visoje knygoje. Tarkime, “...tai verčia ją jausti, kad jai gali užsikimšti vainikinės kraujagyslės...”¹⁵ prilyginamas “...*ji jaučiasi taip, tarsi jai būtų užsikimšusios vainikinės kraujagyslės*¹⁶...”. Kitaip tariant, išverstame tekste nelieka skirtumo tarp nuogastavimo dėl nelaimės ir pačios nelaimės...

Psichoanalitinis terminas *defence* (70p.) verčiamas kaip *apsauga*, nors bet kuris psichologas pasakytų, kad omenyje turima “gynyba”. D.W.Winnicott'o originalus *false self*

⁹ “*Much of the material in this analysis has to do with coming to the negative side of relationships; that is to say, with the gradual failure that has to be experienced by the child when the parents are not available*”

¹⁰ „...*a precious moment of anger...*“

¹¹ “...*always potential and carrying fear of violence.*”

¹² 59 p. (citatų nuorodos: lietuvių kalbos – į recenzuojamą leidinį; anglų kalbos – į Winnicott, D. W. (1971). *Playing and Reality.* , :1-156.

¹³ 59 p.

¹⁴ 62 p.

¹⁵ “... *this makes her feel that she is a candidate for a coronary occlusion or for high blood pressure...*” 32 p.

¹⁶ 69 p.

(71 p.) terminas išverčiamas kaip „*apgaulinga asmenybė*“. Pažodžiui lyg ir teisinga, tačiau neatitinka susiklosčiusios praktikos: *self* verstinama kaip „savastis“ (H.Kohut'o „*self psychology*“ verčiama kaip „*savasties psichologija*“). Protas („mind“) (72 p.) „tampa“ *mąstymu*, o ausiai įprasta „terapinė perspektyva“ virsta „*terapeutine perspektyva*“¹⁷... D.W.Winnicott'o raidos psichologijoje svarbi gebėjimo sąvoka (*capacity*) vertėjos įnoriu tampa tiesiog *galimybė*¹⁸, kuri niekaip nesusijusi su vaiko raidos būkle.

Skyriaus pabaigoje D.W.Winnicott'as aprašo išsiskyrimo paradoksą – „*At the end she was reluctant to go, not as on the previous recent occasion because of sadness at leaving the only person she can discuss things with, but chiefly on this occasion because going home she might find herself less ill – that is to say, less rigidly fixed in a defence organization.*“¹⁹, t.y. pacientė nenorėjo išeiti, nes „...eidama namo ji galėjo rasti save mažiau ligotą, tai yra, ne taip kietai įsitvirtinusią gynybinėje struktūroje.“ Tuo tarpu vertėja šį pasąžą „pritempia“ prie populiaraus (bet originaliai minčiai priešingo) supratimo „...*bijoję, kad grįžęsi namo ji gali vėl atkristi.*“²⁰.

Iškraipoma D.W.Winnicott'o mintis apie „išseikvojamus (ar atstumiamus) objektus“ (89 p.), kuriuos motina gali sugražinti kūdikiui. Šie objektai vertėjos nuožiūra tampa „*atimamais*“, nors taip ir neaišku, kas juos galėtų atimti; o komentaras apie „galimus trukdžius“²¹ tiesiog dingsta iš teksto.

Medicininė teksto pusė (91, 92 p.) taipogi klaidina vertėją. Šitaip priepuoliai, „apimantys abi kūno puses“ (tokiu būdu pabrėžiant, jog nestebėta aiškaus neurologinio židiniškumo), tampa atskiru reiškiniu („*Priepuoliai veikė abi puses...*“). Bendrinis cheminio junginio pavadinimas tapo „*Bromidu*“ iš didžiosios raidės. Sumanus (*intelligen*) dviejų metų vaikas paraidžiui paverčiamas „*intelektuali*“. Ar ne per anksti dviejų metų mažyliui?

Psichoterapijai skirtame skirsnyje vertėja anglišką „*with the removal of blocks to development*“²² verčia paraidžiui „...*kaip pašalinti blokus, kurie šią raidą stabdo...*“. LKŽ²³ pateikia vos kelias „*bloku*“ reikšmes: tai organizacijų susivienijimas, pav. partijų blokas rinkimams, arba blokas, naudojamas statyboje... Tuo tarpu neabejotina lietuviška versija būtų kliūtis...

Skaitau ir kraipau galvą, bandydamas perprasti virtinę neiginių: „*Būtų neblogai nepamiršti, kad pats žaidimas yra terapija*“ , tačiau atsivertęs originalą randu tiesiog „*It is good to remember always that playing is itself a therapy.*“, arba - „Svarbu prisiminti, jog žaidimas savaime yra terapija.“

Apie interpretacijas kalbama ne mažiau painia kalba. Tad nenuostabu, kad prapuolus žodžiui, jo nepasigesta. Tad frazė „*Kai pacientas paprasčiausiai neturi galimybių žaisti, nėra*

¹⁷ 86 p.

¹⁸ 89 p.

¹⁹ 36 p.

²⁰ 75 p.

²¹ 89 p.

²² 50 p.

²³ Lietuvių kalbos žodynas

reikšminga ir gali sukelti sumaištį.” verstina šitaip: “ Interpretacija, pateikta tuomet, kai pacientas nesugeba žaisti, yra tiesiog nenaudinga, ar net gali kelti sumaištį.”²⁴ Čia vertėja pražiūri ne tik interpretaciją, bet ir gebėjimą (*capacity*) kaip savybę.

DWW pasviru šriftu išskirta eilutė “*Playing is essentially satisfying*”²⁵ (“Žaidimas neatskiriamas nuo pasitenkinimo”), tampa direktyvia eilute: “*Žaidimas kelia pasitenkinimą.*” Kai kas galėtų prieštarauti – kartais žaidimas nekelia pasitenkinimo, bet gal tada tai ir nėra žaidimas.

Netikslus vertimas iškraipo ir kitą D.W.Winnicott‘o teiginį²⁶: “...*individuo emocinės raidos negalima apibūdinti individualiais terminais, ir kai kuriose srityse – o ši yra viena iš jų, galbūt netgi pati pagrindinė – aplinkos elgesys sąlygoja individo asmeninę raidą, ir dėl šios priežasties į ją būtina atsižvelgti*“ . „...*in terms of the individual...*“ (98 p.) verstina kaip „atsižvelgiant į individą“, o vertimas „*individualūs terminai*“ yra nesąmonė, nes, matyt, nei pačiai vertėjai nebeaišku, apie kokius terminus ji kalba – laiko, ar sąvokų? Lygiai taip pat neapsisunkinus išversta „*behaviour of environment*“ - „*aplinkos elgesys*“, nors *behaviour* turi ir kitokių reikšmių, nesipjaunančių su „aplinkos“ kaimynyste – „funkcionavimas“ ar „veikimas“. Tad ši frazė verstina taip: “... individo emocinė raida negali būti apibūdinama remiantis išimtinai individu, jei tam tikrose srityse – o ši yra viena iš jų, galbūt net pati pagrindinė – aplinkos funkcionavimas tampa individo asmeninės raidos dalimi. Todėl į aplinką būtina atsižvelgti.“

„*Non-purposive state*“²⁷ paties DWW panaudota neatsitiktinai, nes kitur tekste „nesąmoningumas“ kaip terminas²⁸ gan dažnas; tačiau vertėja, šią sąvoką traktavusi kaip tapačią sąmoningumui, įveda painiavą tarp sąmoningumo ir tikslingumo, maža to, alternatyvias arba kitoniškas būsenas paverčia „*priešingomis*“. Tad sakiny²⁹ „*Mes esame pastatomi prieš poreikį diferencijuoti tarp sąmoningos veiklos ir jai priešingos nesąmoningos būties*“³⁰ verstinas „Mes esame sustabdomi poreikio diferencijuoti tarp tikslinės veiklos ir betikslio buvimo alternatyvų.“

Laisvumas, tinkamas grožinėj literatūroje, DWD vertime kelia abejonių: „*Be to, jį kankina su maitinimu susiję sunkumai: aš noriu įprasti valgyti tuomet, kai jaučiuosi alkana.*“, nors originali frazė skamba kitaip: “*Then, some difficulty about food: ‘I want to be able to eat when I feel hungry.’*”, kurią tektų versti – “Be to, apie sunkumus dėl maisto: “Noriu gebėti valgyti

²⁴ “*Interpretation when the patient has no capacity to play is simply not useful, or causes confusion*” 52 p.

²⁵ 52 p.

²⁶ “... *a description of the emotional development of the individual cannot be made entirely in terms of the individual, but that in certain areas, and this is one of them, perhaps the main one, the behaviour of the environment is part of the individual's own personal development and must therefore be included.*”

²⁷ 55 p.

²⁸ Visoje knygoje nemažai nuorodų į *unconscious*, tuo tarpu *purposive* paminėta vos keliose vietose, ir akivaizdžiai siejama su tikslingumu.

²⁹ “*We are brought up against a need for a differentiation between purposive activity and the alternative of non-purposive being.*” 55 p.

³⁰ 101 p.

tada, kai jaučiuosi alkana”. Skirtumai iš pirmo žvilgsnio nedideli, tačiau maistas skiriasi nuo *maitinimo(si)*, o *įprotis* nuo gebėjimo.

“*Terms of disposal*” (kalbant apie pereinamuosius objektus) aiškiai turima galvoje teisė disponuoti, t.y. galia ir teisė turėti tam tikrą daiktą, tačiau vertėja kažkodėl tai palaikė “*apsivalymo terminais*”³¹

Netgi toks nekaltas išsireiškimas “*a high chair*” reiškiantis ne ką kitą, kaip vaikišką kėdutę, tinkamą pasodinti mažam vaikui prie aukšto stalo, vertėjos paverstas “*sėdint ištiesus nugaras kėdėje*”³²

G.M.Hopkins eilėraščio eilutė, kalbančios apie būtį “*...Can something, hope, wish day come, not choose not to be.*” išversta “*Galiu kažką, tikėti, laukti ateinančios dienos, rinktis nebūtį.*”³³, ar visgi “*...nesirinkti nebūties.*”?

Terapiniai patarimai³⁴ vertėjos perrašomi savo nuožiūra “*Pagal nepasitenkinimo lygį galim spręsti, kiek giliai jis yra užslėptas ten, kur negali būti praturtintas per gyvenimišką patirtį*”³⁵ Manau, jog šitaip vežimas statomas prieš arklį, nes turėtų būti verčiama maždaug taip: “Nepasitenkimas gyvenimu (juo) turi būti matuojamas jo išlaptinimo aplinkybėmis, menka gyvenimiškos patirties įtaka jo kokybei”.

Vertėjai būtina papriekaištauti, kad kantiškasis daiktas savyje “*a thing in itself*” jos valia nuvertėja iki tiesiog “*svarbaus daikto*” (50 p.)

Nors daug kur tekste rašoma apie atspindėjimo svarbą, “*This if reflected back, but only if reflected back, becomes part of the organized individual personality,...*” išverčiamas kaip “*... , jeigu yra vėliau apmąstomas, - tačiau tik tuomet, jei yra apmąstomas,- tampa sisteminė individo dalimi...*” . Ką gi, atspindėjimas keičiamas *apmąstymu*, asmenybė – *individu*.

Įsigilinęs į vertimą, supratau, jog neįmanoma kovoti su klaidomis, sutinkamomis beveik kiekviename puslapyje. Ne knyga, o vargų vargas... Pabandyčiau apibendrinti psichoanalitiniu požiūriu svarbias klaidas.

Sąvokos

Jame absoliučiai supainiota terminija. Vos kelios sąvokos išverstos patenkinamai. Viena iš jų - *transitional object* - *pereinamasis objektas* ir *transitional phenomena* – *pereinamasis reiškinys*. *Denial* (*neigimas*) prasmė irgi išsaugota, tačiau gynybos mechanizmas redukuojamas iki veiksmazodžio.

Kiek anksčiau pateikiau kelis pavyzdžius apie netinkamai išverstą *capacity* – *gebėjimą*.

³¹ 157 p

³² 108 p.

³³ 111 p.

³⁴ “*Its unsatisfactoriness must be measured in terms of its being hidden, its lack of enrichment through living experience.*”

³⁵ 121 p.

Repression – **išstūmimas**, viena iš pagrindinių psichoanalizės sąvokų ir veinas iš geriausiai žinomų gynybos mechanizmų, verčiamas kaip papuola: jis prilyginimas *užgniaužimui* (29 p), *slopinimui* (60 p. net kelis kartus), *represijai* (133 p.).

Therapeutic – **terapinis** visoje knygoje atkakliai verčiama kaip *therapeutinis*, nors toks žodis prasilenkia su tradicija.

Transference – **perkėlimas** irgi knygoje patiria įvairialypius išbandymus. 52 ir 127 p. šios sąvokos visai nelieka, ir tuo pačiu iškreipiama mintis, 54 ir 131, 133, 197, 224 p. jis neverčiamas – paliekama *transferencija*. 225 p. *transferencija* kaip sąvoka išlieka (“...*the nature of an evolution in the transference...*”), tačiau išverstas sakinytis neprasmingas: turima galvoja ne “*transferencijos pobūdžio raida*”, o “...*raidos, atsirandančios perkėlime, pobūdis...*”.

Kai kurie vertimo perliukai verti nuodugnesnio nagrinėjimo. Taigi sakiniu (“*Although it comes out of my psychoanalytical experience I would not say that it could have come out of my psychoanalytical experience of two decades ago, because I would not then have had the technique to make possible the transference movements that I wish to describe.*”) bandoma pasakyti “Nors tai kyla iš mano kaip psichoanalitiko patirties, aš nepasakyčiau, kad tai galėjo kilti iš mano patirties prieš du dešimtmečius, nes tuomet aš neturėjau technikos, kuri būtų padariusi įmanomais perkėlimo poslinkius. Tai ir noriu aprašyti.” Vertėjos supratimu, D.W.Winnicott’as to anksčiau nebūtų įstengęs, nes “...*tuomet dar nebuvo išradęs judesių transferencijos technikos, kurių tuojau pat čia ir aprašysiu*”³⁶. Kažin, ar tokia technika žinoma kam nors be pačios vertėjos? Tame pačiame paragrafe “*the natural evolution of transference* – “natūrali perkėlimo evoliucija” išversta kaip “*natūralus perkėlimo plėtros procesas*”.

Ne mažiau pritrėnkiantys ir kiti su perkėlimo fenomenu susiję vertimai. Regis, visai nekomplikuotas sakinytis (“*My patients (especially when regressive and dependent in the transference or transference dreams) have taught me how to find an answer to the question: where is play?*”) nekomplikuotai verstinas “Mano pacientai (ypač tada, kai regresuoja ir tampa priklausomais perkėlime ar perkėlimo sapnuose”) išmokė mane kaip rasti atsakymą į klausimą: kur vyksta žaidimas”. Tačiau vertėjos valia dalis teksto virsta visiems, net ir analitikams nesuprantama abrakadabra “...*(ypač tuomet, kai yra paskendę regresiniuose atsiminimuose ir yra priklausomi nuo transferencijos ar svajonių apie transferenciją)*...”³⁷

Užtat tame pačiame perkėlimo fenomeną išgarinusiame sakinyje (127 p.) nepasivarginus palikta paraidinė „**mutative interpretation** - *mutacinė interpretacija*“ – nors ją derėtų versti „pasikeitimą skatinančia /**keičiančia interpretacija**“, kuri kiek vėliau tampa „*revoliucine interpretacija*“ 133 p.

Vertėja neskiria **defect** nuo **distortion**, abu versdama kaip *sutrikimą*, nors pirmasis atspindi stokos/trūkumo koncepciją, antrasis – funkcinį sutrikimą.

³⁶ 149 p.

³⁷ 164 p

Dažnai besikartojanti daugiaprasmė **mental** sąvoka tiksliausiai atspindėtų ne vertėjos siūlomas *psichinis*, o tiesiog *psichikos*. „*The beginnings of mental activity*“ reiškia ne „*Psichinės veiklos užuomazgas*“ (nes kūdikis tai įgauna dar iščiose), o „*Pirmuosius protinės veiklos žingsnius*“ (37 p.). Visai netrukus „*mental image*“ virsta „*mentalinio paveikslu*“ (44 p.). LKŽ mentalinį kildina iš mentalo, turinčio dvi prasmes - užmieštas salyklas ir jovalas. Kitame puslapyje beveik sėkmingai išvertusi „*mental hospital*“ – „*psichištrinė ligoninė*“ (geriau būtų „*psichištrijos ligoninė*“), už kelių eilučių vėl grįžta prie „*psichinio sutrikimo*“, nors DWW rašo „*mental defect*“ (*protinis atsilikimas*). Šitaip „*mental confusion*“ virsta „*mentalinė sumaištis*“³⁸, ir kartojasi tekste kaip *mentalinis (funkcionavimas) etc....* Tikrai salykklas bus davęs galvon, kad vertime toks jovalas...

Interminability – nepabaigiamumas (arba begalinė analizė), nors formaliai išversta tesingai, tačiau sakiny s praranda santykio spalvą: psichoanalizė, kuri pacientui atrodė niekada nesibaigianti, įgauna baigtinumo atspalvį. (vertėja, tai pateikia kur kas paprasčiau – „...pacientas pamažu ėmė jausti, kad kad jo psichoanalizės procesas gali turėti pabaigą.“³⁹

Tad nenuostabu, kad **acting out** arba **išveika** tampa tikra pavainikiu – jis verčiamas tai kaip *atvaizdavimas* (197 p.)

Varos sąvoka irgi nukentėjo. Ten, kur vertimas neturėtų kelti jokios abejonės, ji verčiama kaip *potraukis* (124 p.), nors 126p. jau arčiau tiesos – *varomoji jėga*, nuo 138.p (140,143,159,179,196, 243 p.) ji tampa *impulsu*. Tokio nenuoseklumo priežastis visiškai paprasta – 126 p. greta neteisingai išversto *varos* termino paminėtas ir impulsas (*impulse and drive*). Bent kiek akylesniam vertėjui būtų kilęs įtarimas, jog D.W.Winnicott'as netapatina šių sąvokų. Kebčiau su *varos* analogais: *instinctual* kai kur tekste geriau atspindėtų *varos* sąvoką, nei tiesioginis vertimas *instinktyvus*.

Resistance – pasipriešinimas, teisingai verstas iki 179p., kur jis tampa *nepritarimu*

Apercepcija, (apperception), matyt, galima palikti ir akademinėi psichologijai įprastu pavidalu, bet D.W.winnicott'ui nebūdinga tokia terminija, tad ši terminą tektų suvokti kaip *savimone* (nors šitaip dažniau verčia filosofai).

Social unit atkakliai verčiama kaip *socialinis vienetas*, nors kur kas aiškiau - socialinė grupė.

Skyrių ir skyrelių pavadinimai nusipelno atskiro dėmesio.

Antrasis skyrius pradedamas netiksliu pavadinimu: „*Dreaming, Fantasying, and Living: A Case-history describing a Primary Dissociation*“ išversta kaip „*sapnai, fantazijos ir gyvenimas*“, nors akivaizdu, kad pavadinime pabrėžiamas procesas, t.y. sapnavimas ir fantazavimas.

³⁸ 97 p.

³⁹ 131 p.

Ketvirtasis skyrius nuo pat pavadinimo (98 p.) pradedamas jau nestebinančiu vertėjos laisvumu: *savastis* („self“) šįsyk tampa nebe *asmenybe* (kaip ankstesniuose puslapiuose), dabar – tai „savitumas“.

„*Su pereinamaisiais reiškiniais susijusios psichopatologijos*“ (43p.) iškraipo originalą (*psychopathology*), bet ir lietuviškoje tradicijoje daugiskaita neteiktina

“*The male and female elements contrasted*” – reiškia “sugretinamus, lyginamus moteriškus ir vyriškus buožus”, tačiau vertime tai tampa “*Vyriškojo ir moteriškojo elementų supriešinimu*”.

IX sk. “*Mirror-role of Mother and Family in Child Development*” – “Vaiko raidoje motinai ir šeimai tenkantis atspindėjimo vaidmuo” kažkodėl verčiamas ir gremėzdiškai ir netiksliai “*Motinos ir šeimos mėgdžioimo vaidmuo vaiko formavimosi procese*”.

XI sk. „*Šiuolaikinės paauglių raidos ir koncepcijos ir jų įtaka aukštojo mokslo sistemai*“ – Turėtų būti verčiama kaip „*Paauglių raidos šiuolaikinės koncepcijos ir jų reikšmė aukštajam išsilavimui*“.⁴⁰

“*Example of the session*” virsta “*pavyzdine sesija*”⁴¹ (nors įtarimas man kužda, kad toks lietuviškas vertalas būtų skambėjęs “*exemplary / mode l / representative session*”.

Be to, galiu kirsti lažybų, kad jokiaje bibliotekoje nerasite „*Tarptautinio psichoanalizės žurnalo*“ (nes jokiaje akademinėje spaudoje nepriimta versti mokslinių žurnalų ar knygų pavadinimų) arba „*Hogart Press ir Psichoanalizės instituto*“ išleistos „*Šeimos padėtis.: psichoanalitinis simpoziumas (1967)*“. Tačiau šiame vertime laužomos įprastinės taisyklės.

Keletas perliukų pabaigai

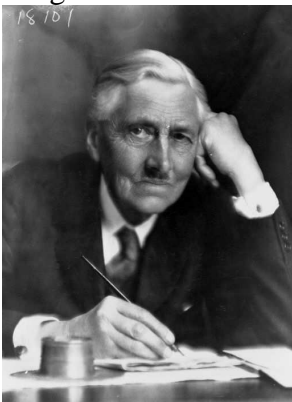
147 p. rasime beveik kalambūrą: “Tiek mergaičių, tiek berniukų vogimas priklauso vyriškajam elementui”... Nesibaiminkite, tai joks vaikų grobimas ar pedofilinių geidulių aprašymas. D.W.Winnicott’as norėjo pasakyti, kad “vogimas yra vyriškas bruožas, nesvarbu kas vagia – mergaitės ar berniukai”.

O štai 223 p. galime perskaityti: “*Suaugusieji vis dar bando atsipirkti už Karaliaus Trubio fazę bandydami suteikti savo kūdikiams teisę atrasti savo pačių asmeninę moralę – tai mes galime aiškiai matyti stebėdami, kaip tėvai reaguoja į indoktrinaciją ir kaip neretai tai gali pereiti į kraštutinumus, kai kūdikiams leidžiama absoliučiai viskas.*”

⁴⁰ Contemporary Concepts of Adolescent Development and their Implications for Higher Education

⁴¹ 104 p.

Vargšas seras Frederic Truby King⁴², vertėjos parašytoje išnašoje įvardintas kaip "...*Naujosios Zelandijos sveikatos reformos sumanytojas.*" (Tai netiesa, nes

F.T.King'as buvo atkaklus individualistas, niekada nepriklausęs valdžiai. Pasaulyje jis išgarsėjo XX a pradžioje kaip vaikų maitinimo ir auklėjimo ekspertas. F.T.King'as ragino maitinti krūtimi, tačiau tuo pat metu buvo griežtos disciplinos šalininkas: maitinti esą būtina tik tam tikromis valandomis, ir niekada – naktį; be to, kūdikių negalima myluoti, žaisti su jais ar kitaip rodyti švelnumo.⁴³ Ar jis galėjo nutuokti, kada nors tapsiąs konkurentu Karaliui Edipui? Tad kur padėti tą nenuspėjamo Karaliaus Trubio fazę? Spėju, kad D.W. Winnicott'as kalba, apie tokio griežto auklėjimo pasekmes, tiksliau - apie disciplinai priešingą atoveiksmį.

Tad deramas DWW vertimas⁴⁴ skambėtų maždaug taip: "Suaugusieji savo elgesiu vis dar atitaisinėja Truby King'o laikotarpio pasekmes, bandydami suteikti savo kūdikiams teisę atrasti asmeninę moralę; tai matome atoveiksmyje į indoktrinaciją, pasireiškiantį visišku kraštutiniumu, kai kūdikiams leidžiama viskas."

Pabaiga

Skaitydamas knygą negalėjau atsikratyti įkyrios minties, kad vertėja tik „paskolino“ savo vardą elektroniniam vertimui. Tokį spėjimą patvirtintų ir jau minėta „Karaliaus Trubio“

⁴² Brookes, Barbara. 'King, Frederic Truby 1858 - 1938'. *Dictionary of New Zealand Biography*, updated 22 June 2007. URL: <http://www.dnzb.govt.nz/>

⁴³ Iliustracijos iš N.Z. nacionalinės bibliotekos ir Linda Bryder. *A voice for mothers– the Plunket Society and infant welfare, 1907-2000*. Auckland University Press, 2003.

⁴⁴ *The phase of Truby King is still in process of being lived down by adults trying to give their babies the right to discover a personal morality, and we can see this in a reaction to indoctrination that goes to the extreme of extreme permissiveness.*

istorija. Išnašose pateikta, kad „Karalius Trubis“ susijęs su Naująja Zelandija; tai liudytų, kad vertėja turėjo matyti jo tikrąją pavardę, tačiau išverstame tekste pavardė tapo titulu.

Didžioji dalis knygos išversta neįmanomu neskaitomu stiliumi. Kiek geriau pasisekė populiariesne kalba parašytiems skyriams – pav., „*Vieta, kurioje gyvename*“⁴⁵ Lietuviški sakiniai persmelkti angliškos gramatikos. Pav., lietuvių kalboje įvardžių naudojimas dažnai nėra būtinas, ar net bereikalingas, tačiau vertėja atkakliai verčia kiekvieną „I“ į „Aš“. Tad lietuviškame tekste „aš“ perteklius ima erzinti.

Psichoterapijos besimokantiems studentams pastarojo lietuviško leidimo primygtinai siūlyčiau neskaityti, nes knyga neatitinka akademinio turinio knygoms keliamų reikalavimų.

Knyga tebeanonsuojama, kaip itin vertingas skaitinys, nors daugelyje vietų D.W.Winnicott'o idėjos yra tiesiog perrašomos. Dabartiniu pavidalu tai viso labo prastas skaitalas, o D.W.Winnicott'as nusipelno didesnės pagarbos. Knyga neabejotinai pretenduoja į vieną iš blogiausių 2009 metų vertimų.

⁴⁵ Tačiau išnašoje apie šio skyriaus pavadinimą, vertėja rašo „*Buvusio skyriaus temos nauja formuluoė,...*“, nors lietuviškai tai turėtų skambėti „Ankstesnio skyriaus ...“